

CHARAKTERYSTYKA OBSZARÓW PRZYGRANICZNYCH PRZY ZEWNĘTRZNEJ GRANICY UNII EUROPEJSKIEJ NA TERENIE POLSKI

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ W 2015 R.

Zewnętrzna granica Unii Europejskiej na terenie Polski liczy 1 163 km, co stanowi 33% długości granicy państwowej RP. Najdłuższy odcinek przypada na granicę z Ukrainą – 535 km (czyli 46% zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski), nieco mniejszy z Białorusią – 418 km (36%) i najmniejszy z Rosją (obwodem kaliningradzkim) – 210 km (18%).

W strefie przygranicznej przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej po stronie polskiej znajduje się 261 gmin. Obejmują one obszar ponad 42 tys. km² (około 13,5% powierzchni Polski), który zamieszkuje ponad 3,2 mln osób (8,4% ludności Polski). Spośród gmin omawianej strefy przygranicznej najwięcej znajduje się w województwie lubelskim – 73 (w tym miasta na prawach powiatu: Biała Podlaska i Chełm), następnie warmińsko-mazurskim – 68 (w tym Elbląg i Olsztyn), podkarpackim – 43 (w tym Przemyśl), podlaskim – 43, pomorskim – 29 (w tym: Gdańsk, Gdynia, Sopot) i 5 w województwie mazowieckim.

Strefa przygraniczna przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski zdelimitowana została na podstawie umów o zasadach małego ruchu granicznego zawartych między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a:

- Gabinetem Ministrów Ukrainy, która weszła w życie 1 lipca 2009 r.,
- Rządem Republiki Białorusi, podpisanej 12 lutego 2010 r.,
- Rządem Federacji Rosyjskiej, która weszła w życie 27 lipca 2012 r.

Strefa przygraniczna – strefa, która nie sięga dalej niż 30 kilometrów od granicy. Jednostki podziału administracyjnego, które mają być uznane za strefę przygraniczną, są określane przez zainteresowane państwa w umowach dwustronnych. Jeżeli część którejkolwiek takiej jednostki jest położona między 30 a 50 kilometrem od linii granicy, uznaje się ją mimo to za część strefy przygranicznej. Strefa przygraniczna obejmuje także obszary wymienione w załączniku do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1342/2011 z dnia 13 grudnia 2011 r.

Mapa 1. Strefa przygraniczna przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski

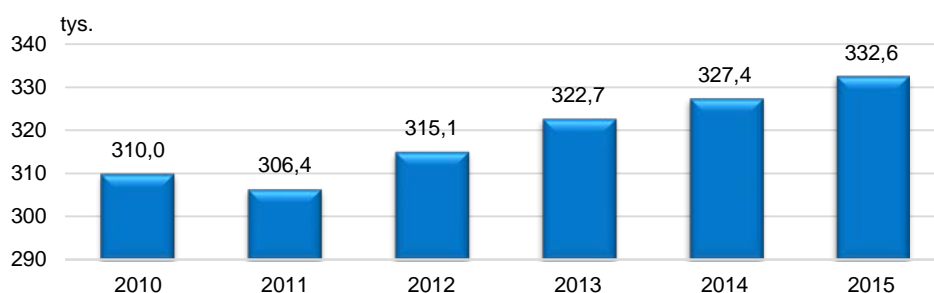
Strefa przy granicy z Rosją obejmuje 39,2% powierzchni strefy przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski, przy granicy z Białorusią – 34,8%, a z Ukrainą – 31,7%.¹ Natomiast jeśli chodzi o ludność zamieszkałą w strefie, to udziały wynoszą odpowiednio: 59,4%, 17,5% i 25,3%.¹ Strefa przy granicy polsko-rosyjskiej ma wyjątkowy charakter ze względu na swój obszar, gdyż sięga znacznie dalej niż 30 czy 50 km od granicy.

¹ W województwie lubelskim 16 gmin położonych jest zarówno w strefie przy granicy polsko-białoruskiej jak i polsko-ukraińskiej. Gminy te stanowią 5,7% powierzchni strefy przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski i 2,2% jej ludności.

W ostatnich kilku latach odnotowano systematyczny wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej² w strefie przygranicznej, co może świadczyć o wzroście potencjału gospodarczego strefy. W końcu 2015 r. w gminach należących do strefy przygranicznej przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski w rejestrze REGON wpisanych było 332,6 tys. podmiotów gospodarki narodowej, co stanowiło 7,9% ogółu podmiotów w kraju. W porównaniu z 2014 r. w analizowanej strefie liczba podmiotów zwiększyła się o 1,6% (analogicznie jak w kraju).

Dane o podmiotach w rejestrze REGON podano według stanu w dniu 31 grudnia. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

Wykres 1. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w strefie przygranicznej w latach 2010-2015²

W gminach strefy przygranicznej w 2015 r. na 1000 ludności przypadało 103,0 podmioty, czyli poniżej średniej krajowej, która wyniosła 108,8. W 2014 r. wskaźniki te wyniosły odpowiednio 101,2 i 107,1. Najwięcej podmiotów na 1000 ludności odnotowano w gminach strefy przy granicy z Rosją – 124,7; znacznie mniej przy granicy z Ukrainą – 71,1 i z Białorusią – 69,7 (w 2014 r. odpowiednio: 122,3; 70,5 i 68,9).

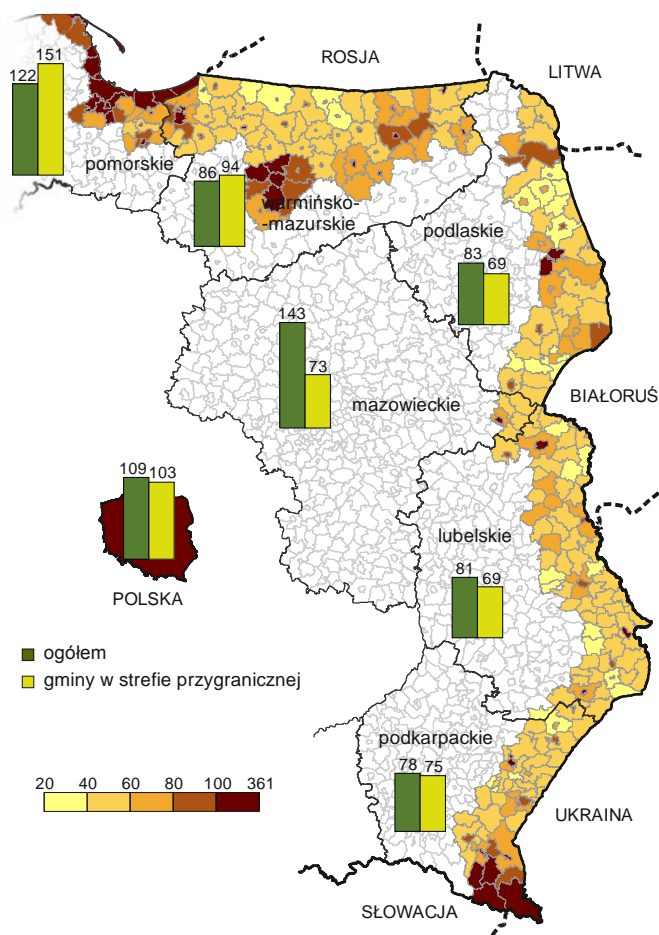
Znaczną większość podmiotów skupiał sektor prywatny. W strefie przygranicznej w 2015 r. w tym sektorze zarejestrowanych było ok. 319,3 tys. podmiotów i stanowiły one 96,0% ogółu podmiotów (w kraju – 96,3%). W porównaniu z 2014 r. liczba podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym w gminach strefy przygranicznej była o 1,0% większa (w kraju – o 0,8% większa). W gminach omawianej strefy w sektorze publicznym było ok. 11,2 tys. podmiotów, tj. o 0,6% mniej niż w roku poprzednim, a w kraju o 0,3% mniej.

Zarówno w gminach należących do strefy przygranicznej jak i w kraju w ogólnej liczbie podmiotów największy udział miały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą odpowiednio – 69,8% i 71,0%. W porównaniu z 2014 r. w strefie przygranicznej osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą było o 0,7% więcej (w kraju – o 0,4%). W gminach

² Na spadek liczby podmiotów gospodarki narodowej w 2011 r. duży wpływ miały zmiany przepisów prawnych regulujących sposób prowadzenia rejestru REGON, umożliwiające wykorzystywanie do aktualizacji rejestru REGON (w zakresie skreśleń osób fizycznych wpisanych do rejestru) informacji o zgonach osób fizycznych pozyskanych z Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) – wprowadzone w 2010 r. oraz dotyczące rejestracji działalności gospodarczej podejmowanej przez osoby fizyczne. Od 1 lipca 2011 r. rozpoczęła działalność Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej (CEIDG) prowadzona przez Ministerstwo Gospodarki w formie elektronicznej. W trakcie tego procesu gminy porządkowały zasób zgromadzony w ewidencji działalności gospodarczej, w tym dokonywały skreśleń z ewidencji działalności gospodarczej osób, które zakończyły prowadzenie działalności gospodarczej. W 2011 r. dokonano również aktualizacji rejestru w oparciu o informacje z Krajowego Rejestru Sądowego o podmiotach wykreślonych z KRS.

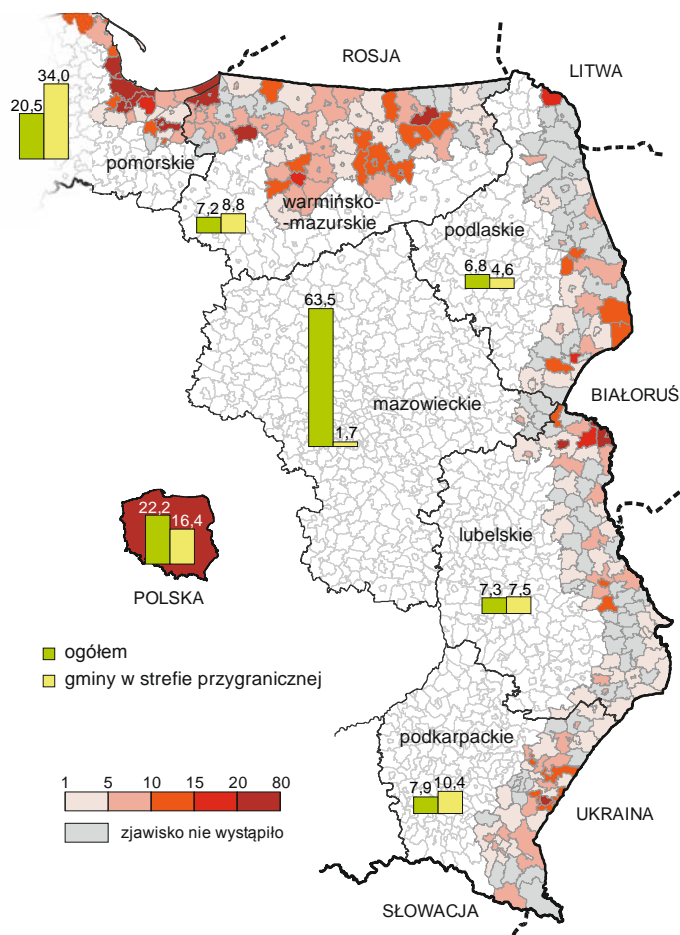
omawianej strefy na 1000 ludności przypadało 71,8 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, podczas gdy w kraju – 77,3 (w 2014 r. wskaźniki te wyniosły odpowiednio 71,3 i 77,0). Najwięcej osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadało na 1000 ludności w gminach strefy przy granicy z Rosją – 84,7; znacznie mniej przy granicy z Ukrainą – 52,6 i z Białorusią – 52,4 (w 2014 r. odpowiednio: 83,9; 52,6 i 52,1).

Mapa 2. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności według województw i gmin w 2015 r.

W rejestrze REGON w końcu 2015 r., na terenach gmin należących do strefy przygranicznej zarejestrowanych było 34,1 tys. spółek handlowych, co stanowiło 10,3% ogółu podmiotów gospodarki narodowej w tej strefie (w kraju analogiczny udział wyniósł 10,9%). Spółki handlowe na terenach gmin strefy stanowiły 7,5% ogółu zarejestrowanych w kraju, a w porównaniu z 2014 r. wystąpił wzrost liczby tych spółek o 8,8%, zaś w kraju o 10,4%. W strefie przy granicy z Ukrainą omawianych spółek było więcej niż przed rokiem o 14,0%, z Rosją o 8,3% więcej i Białorusią o 7,8%. W strukturze spółek handlowych w strefie przygranicznej – podobnie jak w kraju – największy udział miały spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (84,6%), dużo mniejszy jawne (7,7%), komandytowe (3,5%) oraz akcyjne (2,7%). Pomimo, że spółki komandytowe charakteryzowały się niewielkim udziałem, to wśród tej grupy spółek odnotowano przyrost w porównaniu z rokiem poprzednim o 31,3%.

Mapa 3. Spółki z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności według województw i gmin w 2015 r.

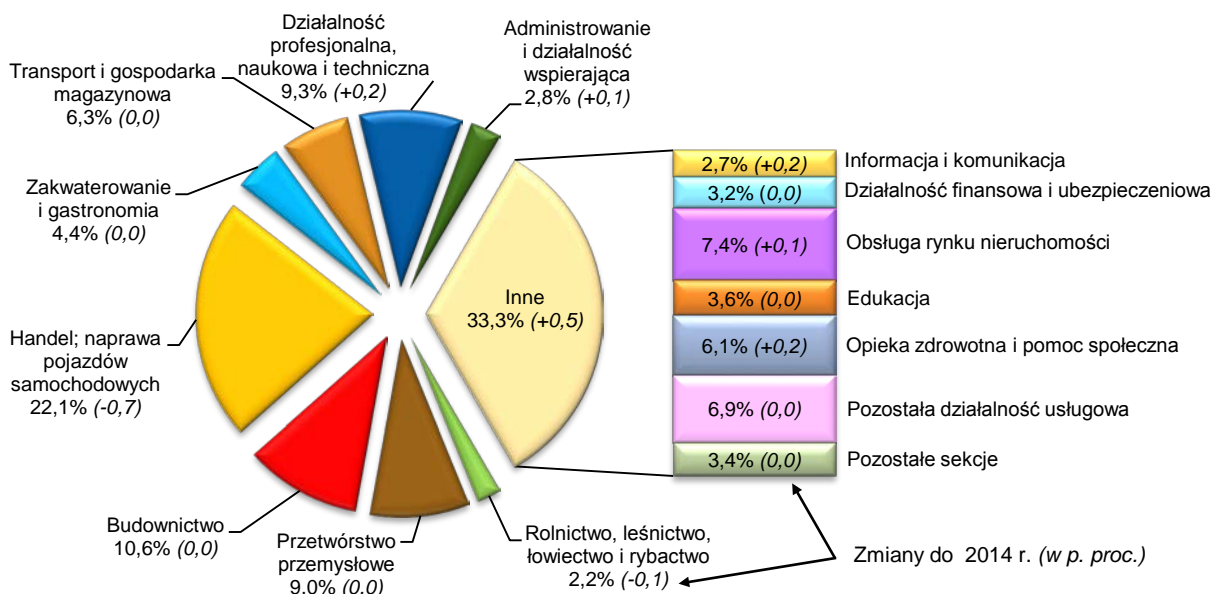

Wśród spółek handlowych ważną rolę odgrywają spółki z udziałem kapitału zagranicznego, których obecność może świadczyć o atrakcyjności inwestycyjnej danego regionu. W końcu 2015 r. w strefie przygranicznej spółki z udziałem kapitału zagranicznego stanowiły 15,6% ogółu spółek handlowych, w kraju udział ten był wyższy i wyniósł 18,7%. W porównaniu z 2014 r. w gminach strefy przygranicznej spółek z kapitałem zagranicznym było więcej o 3,1%, a w kraju o 2,4%. Największy przyrost liczby spółek z udziałem kapitału zagranicznego miał miejsce w strefie przy granicy z Ukrainą – o 15,4% (przy czym w części tej strefy znajdującej się w województwie podkarpackim wyniósł 16,9%), następnie przy granicy z Białorusią – o 6,0% (w części strefy należącej do województwa lubelskiego – o 6,9%), a przy granicy z Rosją – o 1,2%. W strefie przygranicznej na 10 tys. mieszkańców przypadało 16,4 spółek z udziałem kapitału zagranicznego, podczas gdy w kraju – 22,2 (w 2014 r. odpowiednio 15,9 i 21,7). Najwięcej spółek z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności zanotowano w strefie przy granicy z Rosją – 22,4, a znacznie mniej przy granicy z Ukrainą – 7,7 i z Białorusią – 7,2 i (w 2014 r. odpowiednio: 22,2; 6,6 i 6,7).

Analizując strukturę podmiotów gospodarki narodowej według rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej w gminach strefy przygranicznej, można zauważyć, iż stosunkowo duży udział stanowiły podmioty należące do sekcji: handel; naprawa pojazdów samochodowych – 22,1% (w kraju odpowiednio 25,3%), budownictwo – 10,6% (w kraju – 11,7%), działalność profesjonalna,

naukowa i techniczna – 9,3% (w kraju – 9,7%) oraz przetwórstwo przemysłowe – 9,0% (w kraju również 9,0%).

Wykres 2. Struktura podmiotów gospodarki narodowej w strefie przygranicznej według sekcji PKD w 2015 r.

Dla strefy przygranicznej większość analizowanych wskaźników dotyczących podmiotów gospodarki narodowej kształtowała się na mniej korzystnym poziomie niż dla kraju. Należy jednak zaznaczyć, że sytuacja w strefie przygranicznej była zróżnicowana przy poszczególnych odcinkach granicy. Wyraźnie wyróżnia się, ze względu na zasięg terytorialny i charakter, strefa przy granicy z Rosją, w skład której wchodzi także duże miasta (Gdańsk, Gdynia, Sopot, Olsztyn), a wskaźnik określający liczbę podmiotów w odniesieniu do liczby ludności dla strefy przygranicznej w województwie pomorskim jest korzystniejszy niż dla kraju. Pozytywnym zjawiskiem występującym w całej strefie przygranicznej jest wzrost liczby spółek handlowych. Największą dynamikę spółek z udziałem kapitału zagranicznego, podobnie jak przed rokiem, odnotowano w strefie przy granicy z Ukrainą. W porównaniu z rokiem poprzednim wzrost odnotowano również w województwach lubelskim i podlaskim przy granicy z Białorusią. Wzrost ten może pozytywnie wpływać na rozwój społeczno-gospodarczy tych obszarów.

Opracowanie merytoryczne:
Urząd Statystyczny w Rzeszowie
Ośrodek Badań Obszarów Transgranicznych
i Statystyki Euroregionalnej
Wiesława Magryś
Tel: 17 853 52 10

Rozpowszechnianie:
Rzecznik Prasowy Prezesa GUS
Artur Satora
Tel: 22 608 3495, 22 608 3009
e-mail: rzecznik@stat.gov.pl

Więcej na: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/>